

Завичајни музеј
Петровац на Млави

Српских владара 163
12300 Петровац на Млави

тел: +381 (0)12 334 808
e-mail: muzejpetrovacnamlavi@gmail.com
web: muzej-petrovacnamlavi.org.rs

ЗАВИЧАЈНИ МУЗЕЈ

Број: 37/26
6.2. 2026 год.
ПЕТРОВАЦ

ИЗВЕШТАЈ О РАДУ

ЗАВИЧАЈНОГ МУЗЕЈА – ПЕТРОВАЦ НА МЛАВИ

ЗА 2025. ГОДИНУ

Током 2025. године реализовани су следећи програмски садржаји:

Заштита и документација

У оквиру пројекта „Увођење музејских стандарда кроз дигитализацију у Завичајном музеју Петровац на Млави“ који је подржан од стране Министарства културе Републике Србије, кустоси Завичајног музеја наставили су процес дигитализације предмета из збирки (историјске, ликовне, археолошке, нумизматичке и етнолошке).

Завичајни музеј је у 2025. години на конкурсима које је расписало Министарство културе Републике Србије добио средства за реализацију пројеката:

1. „Унапређење услова за чување и заштиту археолошке збирке Завичајног музеја Петровац на Млави“. Главни циљ овог пројекта био је обезбеђивање адекватних услова за чување, заштиту и обраду материјалних остатака са археолошког налазишта Беловоде, кроз набавку и адаптацију грађевинских контејнера који ће служити као депои и радни простори.

2. „Иза предмета - изложба српског и влашког материјалног наслеђа из Етнолошке збирке Завичајног музеја Петровац на Млави“. Набавка одговарајуће изложбене опреме, конкретно витрина и постамената, јер су актуелне витрине и постаменти застарели и у значајној мери дотрајали, а техничка својства више нису на задовољавајућем нивоу за излагање музејске грађе. Адекватна опрема значајно ће

допринети квалитету будућих изложби и обезбедити услове за боље излагање и презентовање културних добара.

Укупна вредност одобрених средстава за ова два пројекта је била 1.700.000,00 динара.

Етнолошка збирка је 2025. године увећана **откупом** мушке влашке кошуље, месинганим свећњаком, сетом од четири стаклене чаше и два ћилима, све у добром стању очуваности. Путем **поклона** обогаћена је са једанаест шустикли, два прекривача за кревет, осам јастучница, фењером и украсним столњаком.

Завичајни музеј у Петровцу на Млави добио је на **поклон** неколико десетина докумената (писма, решења, уверења, књиге и др.), као и личне предмете који су припадали Александру Стаматовићу, родом из Петровца на Млави. Наведена документа и предмете музеју је поклонила његова супруга, др Десанка Стаматовић. Добијени предмети и документа биће, након стручне обраде кустоса музеја, разврстани по збиркама.

Археолошка истраживања

Захваљујући одређеним средствима, Завичајни музеј Петровац на Млави је као партнер на пројекту Завода за заштиту споменика културе у Смедереву, под називом *Систематска археолошка истраживања средњовековног града Ждрела*, учествовао у теренским радовима, заједно са Завичајним музејом Хомоља у Жагубици. Током новембра настављена су заштитна археолошка истраживања на манастирском комплексу који је познат под именом „Митрополија“ у Горњачкој клисури. Овогодишњи радови били су концентрисани на простор између тзв. Велике цркве и манастирског конака. Радило се и уз помоћ механизације углавном на уклањању рецентних остатака зидова који су налегли на остатке темеља из средњег века. Руководилац радова је археолог Дејан Радовановић, музејски саветник конзерватор и директор смедеревског Завода.

Етнолошка истраживања

За потребе реализације пројекта из области нематеријалног културног наслеђа под називом *Воденичарски занат у Србији – друга фаза*, одобреног од стране Министарства културе Републике Србије, Народни музеј Ваљево, кога заступа директорка Јелена Николић Лекић, закључио је уговор са Теодором Обрадовић, кустосом етнологом и антропологом Завичајног музеја Петровац на Млави, у својству сарадника и истраживача на овом пројекту. Ангажман је обухватао теренско истраживање, прикупљање и систематизацију грађе, као и израду стручног текста о воденичарском занату у браничевском крају који је укључен у заједнички извештај за Министарство културе Републике Србије.

Изложбена делатност

Током 2025. године у Завичајном музеју реализовано је седам тематских изложби, као и једна изложба уприличена на градском тргу у Петровцу на Млави.

Током **јануара и фебруара 2025.** актуелна је била изложба „**БЕЛОВОДЕ РЕТРОСПЕКТИВА**“ отворена у новембру 2024. поводом 30 година од првих археолошких истраживања неолитског насеља Беловоде. Систематска археолошка ископавања започео је 1994. године Народни музеј у Београду под руководством Душка Шљивара, испрва у сарадњи са Народним музејом у Пожаревцу, а затим, одмах након његовог оснивања и са Завичајним музејом у Петровцу на Млави. На досад истраженој површини која се процењује на свега око 600 м², евидентирано је и испитано петнаестак објеката који су страдали у пожару, двадесетак јама и неколико одбрамбених ровова. На Беловодама су од 2012. године, истраживања вршили и истраживачи са Универзитета у Кардифу, са Универзитетског колеџа у Лондону и са Универзитета Колумбија из Њујорка. Оно што Беловоде издваја од осталих истовремених локалитета је то што је од првих сондажних ископавања опредељено у тзв. каснонеолитски центар примарне металургије бакра. Таква хипотеза највише је заснована на бројним налазима малахита који су на Беловодама присутни готово у свим хоризонтима, али и на чињеници да се у непосредној близини локалитета налази рудник Ждрело (10 км), за који је претпостављено да би могао да представља место са кога је у периоду касног неолита добављана руда.

Током марта и априла у Галерији Завичајног музеја Петровац на Млави, а у оквиру традиционалне манифестације „Стрип 9. трип“, уприличена је изложба **„ИЗБОР ИЛУСТРАЦИЈА ИЗ ЛЕГАТА БОЖИДАРА БОЖЕ ВЕСЕЛИНОВИЋА“** који се чува у ликовној збирци музеја од 2006. године. Изложени радови део су Тематског легата који чине два циклуса: *Битке и војни походи* – 18 илустрација, и *Ношње народа кроз векове* – 16 илустрација које је Веселиновић по наруџбини урадио за магазин „Политикин забавник“, током седамдесетих година прошлог века, када је био на врхунцу свог цртачког умећа. Све илустрације урађене су техником цртежа, тушем на папиру кашираном на картону, у црно-белој техници.

Током маја, јуна и почетком јула месеца била је актуелна гостујућа изложба Природњачког музеја у Београду, ауторке др Александре Савић **„КАФА-УЗБУДЉИВА ПРИЧА О ДОБРОМ УКУСУ“**. На изложби су били представљени модели плода и семена кафе арабике, робусте и либерике, као и узорци овог напитка са бројних локација широм света. На отварању је било речи и о Етиопији – постојбини кафе, о кафи кроз историју њене производње, о европским и београдским кафеџинама, основним типовима припреме, најразноврснијим укусима кафе, о постојању чак 120 врста, као и о томе да кофеин може бити смртоносан ако се у организам унесе 10 грама ове чисте супстанце. Посетиоци су могли да сазнају како је кафа доспела у Европу, како је прва кафеџина на Старом континенту отворена баш у Београду, зашто су љубитељи кафе кажњавани батинањем, како се кафа прво користила као верско пиће, а затим као лек, зашто је током историје била забрањивана, како је добила одобрење папе у 16. веку, зашто су се жене у Енглеској буниле против кафе... На изложби се такође могла видети и препарирана животиња – азијска цибетка (мачка), која се храни плодовима кафе, а која ствара најскупљу кафу на свету – копи лувак.

Поводом програма обележавања Дана општине, **5. јуна** у Галерији музеја је организована изложба **„СЛИКАМО И ЦРТАМО КАФОМ“**. Ученици нижих разреда основних школа са територије Општине Петровац на Млави учествовали су на радионици у оквиру гостујуће изложбе Природњачког музеја у Београду, под називом *Кафа - узбудљива прича о добром укусу*. Поред едукативног вођења кроз изложбу, ученици су учествовали у креативној радионици у којој су сликали помоћу кафе и тако стварали своје оригиналне радове који су били представљени на овој изложби. Додељене су и награде за најуспешније и најкреативније радове.

Поводом Првог **ЕСО МУСО FEST-а** и **10. ЛЕТЊЕ ИЗЛОЖБЕ ГЉИВА** кога је организовало Удружење гљивара и љубитеља природе „Вилино коло“ **14. јуна** на тргу у Петровцу, кустос музеја Јасмина Живковић поставила је **изложбу фотографија** посвећену истакнутом члану и дугогодишњем потпредседнику овог удружења Небојши Јанићијевићу - Неби.

Од **краја јуна до средине септембра** у Галерији музеја била је актуелна изложба **„ИЗА ПРЕДМЕТА – ИЗБОР СРПСКОГ И ВЛАШКОГ МАТЕРИЈАЛНОГ НАСЛЕЂА ИЗ ЕТНОЛОШКЕ ЗБИРКЕ ЗАВИЧАЈНОГ МУЗЕЈА ПЕТРОВАЦ НА МЛАВИ“**, ауторке Теодоре Обрадовић. Одабир музеалија из Етнолошке збирке Завичајног музеја Петровац на Млави био је усмерен на материјалну културу Срба и Влаха у источном делу Србије – народа који су, живећи једни поред других, током векова развијали различите, али и блиско повезане културне обрасце. Изложени предмети обухватили су различите сфере живота: од кућног инвентара и текстилног покућства, преко народне ношње и занатског алата, до обредних и симболичких предмета. Ауторка је настојала да изложбу обликује као простор дијалога – између музеја и заједнице, прошлости и садашњости, форме и значења. Циљ изложбе није само да прикаже, већ да исприча причу о раду, обичајима, узајамности и културној разноликости.

Током **септембра до краја новембра** реализована је гостујућа изложба Народног музеја у Смедеревској Паланци под називом: **„ЧУВАМ ТЕ – НОВЕ ПЕРСПЕКТИВЕ У ТУМАЧЕЊУ АНТРОПОМОРФНИХ ФИГУРИНА СА ЛОКАЛИТЕТА МЕДВЕДЊАК КРОЗ ПРАКСУ АРХЕОЛОГИЈЕ СРЦА“**, ауторке Драгане Ђурђевић. Овом изложбом публици је било сугерисано да је поред оног видљивог у археологији присутно и невидљиво, које је неизоставан део прошлости и подједнако вредан тумачења и истраживања. Невидљиво не значи нечитљиво, већ скривено на отвореном – у овом случају, у изложеним предметима. Сваки од њих сада је пред публиком први пут као медијум за читање осећања и емотивних стања људи из прошлости. Када крочите у простор, урањате у прошлост, у једну кућу винчанске заједнице на Медведњаку: уместо аутомобила и сирена чујете кораке, ватру, дете, осећате њихово присуство. Из светлости садашњости пренесени сте у полумрак те куће и накратко живите винчански живот. Улога Култне скупине овде је круцијална – она је чувар. Изложени предмети откривени у тој кући нису постављени онако како би се

очекивало, већ управо онако како су пронађени октобра 1968. године. Када изађете из куће, истовремено сте у винчанској медведњачкој заједници и на локалитету током ископавања. Тиме се наглашава значај различитих ситуација које заједно чине целокупност ове изложбе. У њеном средишту јесте присутност осећања и емоција у свим аспектима коришћених и откритених артефаката – и њихова видљивост данас.

Почетком децембра отворена је изложба **„ИЗМЕЂУ СТИХОВА И СМЕХА – ЦИКЛУС КАРИКАТУРА 'ПЕСНИК И МУЗА' ИЗ ЛЕГАТА ДРАГАНА САВИЋА“**, аутора Дарка Стокића. Драган Савић припада кругу истакнутих илустратора и карикатуриста који су обележили другу половину XX века, али је он своје идеје и свој стваралачки израз реализовао на више поља, кроз разнолико и богато уметничко деловање. Опус овог уметника, чији је један део Завичајни музеј Петровац на Млави добио на поклон, по жељи Савићеве супруге Даринке Узелац, броји преко 1000 радова, који се чувају у оквиру Ликовне збирке од 2019. године. До данас су реализоване четири тематске изложбе, а посебно место у Легату заузима циклус карикатура под називом „Песник и муза“ за који је добио Сребрни пехар на Фестивалу карикатуре у Бордигери 1959. У циклусу Песник и муза, Драган Савић разграђује мит који се урушава под теретом свакодневице и пред нас поставља бројна питања. Да ли је муза заиста тај покретач, божански шапат који песнику диктира стихове, или је немирни дух који му ремети мисао и постаје препрека? Шта ако муза постане саркастична, уморна, људска? Узвишена инспирација тада се претвара у бурну свађу, у игру моћи и отпора, где хумор замењује страхопоштовање, а сумња веру. То више није однос ствараоца и божанства, већ интимна драма у којој нико није недужан.

За наведене активности током 2025. године укупан број посета појединачних и групних износи 3.265.

Педагошко-пропагандни рад

Током 2025. године организована су стручна вођења кроз све горе наведене изложбе за децу предшколског узраста, ученике нижих и виших разреда основних школа са територије општине Петровац на Млави и ученике средње школе „Младост“.

Поводом Ускршњих празника у Галерији Завичајног музеја Петровац на Млави, **14. 4. 2025.** организована је радионица под називом *Боје Ускрса*, на којој су ученици одељења I-1, I-2 и I-3 ОШ „Бата Булић“ бојили и украшавали Ускршња јаја. Такође, ученици ових разреда могли су да се упознају и са Сталном поставком музеја у Петровцу на Млави.

У оквиру гостујуће изложбе Природњачког музеја у Београду **„КАФА-УЗБУДЉИВА ПРИЧА О ДОБРОМ УКУСУ“** од **16. до 30. маја** организоване су и радионице са ученицима основних школа са територије Општине Петровац на Млави, као и са децом предшколског узраста под називом *Сликамо и цртамо кафом*. По завршетку радионица, а поводом програма обележавања Дана општине, 5. јуна је у Галерији музеја организована изложба, као и додела награда за најуспешније и најкреативније радове.

Поводом **Међународног дана музеја** који се обележава 18. маја, кустоси су **17. маја** организовали стручна вођења кроз изложбу **„КАФА-УЗБУДЉИВА ПРИЧА О ДОБРОМ УКУСУ“** као и кроз Сталну поставку музеја. Током вечерњих сати организована је и пројекција филма *Потрага за Винчом* редитеља и продуцента Владимира Јакшића и сценаристе Бењамина Елиота (Benjamin Elliott).

У оквиру обележавања **Европске ноћи истраживача**, која је **26. септембра** одржана на тргу у Петровцу, Завичајни музеј је учествовао са радионицом **„ТАНГРАМ – СЕДАМ ПЛОЧИЦА МУДРОСТИ“**. Посетиоци су имали прилику да открију једну од најстаријих и најпознатијих слагалица на свету – танграм, древну кинеску математичку загонетку која се састоји од седам стандардних делова, тзв. „плочица мудрости“. Од њих се могу слагати слике различитих предмета, животиња, људи и апстрактних облика. Ова активност повезује традицију и савремену науку, показујући како се древна игра заснована на математичким принципима преноси кроз време, прелазећи из културе у културу, и постаје део универзалног тока знања. Аутори радионице су били кустоси музеја: Теодора Обрадовић, Јасмина Живковић и Дарко Стокић.

У оквиру **„Дечије недеље“**, током **прве половине октобра 2025.** ученици свих разреда основних школа са територије општине Петровац на Млави имали су прилике да се упознају са гостујућом изложбом **„ЧУВАМ ТЕ – НОВЕ ПЕРСПЕКТИВЕ У**

ТУМАЧЕЊУ АНТРОПОМОРФНИХ ФИГУРИНА СА ЛОКАЛИТЕТА МЕДВЕДЊАК КРОЗ ПРАКСУ АРХЕОЛОГИЈЕ СРЦА“ као и са Сталном музејском поставком.

У оквиру **јавног презентовања културне баштине** општине Петровац на Млави све активности Завичајног музеја су редовно испраћене путем локалних, регионалних и националних (**радио, тв и писаних**) медија као и преко **музејског сајта** и друштвених мрежа.

Публиковање и издавачка делатност

Што се издавачке делатности тиче, штампани су пропратни флајери и каталози изложби које су организоване у Завичајном музеју током 2025. године.

Стручно усавршавање

Директорка музеја Жаклина Перић је у Народном музеју Србије, пред Комисијом за полагање стручних испита са успехом положила стручни испит и стекла право на стручно звање **ЕДУКАТОР**.

Захвалнице и сарадња са другим установама

Завичајни музеј Петровац на Млави добио је захвалницу од стране Природњачког музеја у Београду за изузетну сарадњу, подршку и допринос у остваривању заједничких циљева и промоцији науке, културе и природне баштине.

За допринос и подршку у организацији Еко мико феста и 10. летње изложбе гљива, Музеју је уручења захвалница од стране Удружења гљивара и љубитеља природе „Вилино коло“.

Поводом обележавања Дана школе, Основна школа „Ђура Јакшић“ на челу са директорком те школе Наташом Бугар из Орешковице уручила је Музеју захвалницу за остварену сарадњу и подршку у раду.

Током новембра 2025. свечано је потписан Споразум о сарадњи са Буџетском установом Републике Калмикије — Националним музејом Републике Калмикије „Н.Н. Паљмов“ (Руска Федерација). Споразум су потписале директорка Мучајева Ирина Ивановна, поступајући на основу закона, са једне стране, и директорка Завичајног музеја Петровац на Млави, Жаклина Перић, поступајући на основу закона, са друге стране. Предмет овог споразума је успостављање дугорочне сарадње у организацији заједничких догађаја различитих формата између Националног музеја Републике Калмикије „Н.Н. Паљмов“ и Завичајног музеја Петровац на Млави. Сарадња ће се одвијати у складу са важећим националним законодавством обе земље и заснива се на принципима дугорочног партнерства, ефикасне интеракције, равноправности, слободног изражавања воље, добровољног пристанка и обостраног интереса. Овај споразум представља значајан корак у јачању културних веза и унапређивању међумузејске сарадње на међународном нивоу.

Музејска библиотека

Путем поклона појединаца, размене са сродним установама и другим музејима, библиотека Завичајног музеја обogaћена је за 20 наслова. Музејска библиотека сада броји укупно 1490 инвентарисаних наслова.

Одржавање просторија и опреме за рад

Од добијених средстава у оквиру пројекта *Унапређење услова за чување и заштиту археолошке збирке Завичајног музеја Петровац на Млави* од стране Министарства културе Републике Србије купљен је један грађевински контејнер за обезбеђивање адекватних услова за чување, заштиту и истраживање археолошких артефаката са неолитског насеља Беловоде, који ће служити као депо и радни простор.

У оквиру пројекта *Иза предмета - изложба српског и влашког материјалног наслеђа из Етнолошке збирке Завичајног музеја Петровац на Млави*, који је подржан и финансиран од стране Министарства културе Републике Србије купљено је четири изложбене витрине и двадесет и један постамент са звоном. Адекватна опрема значајно ће допринети квалитету будућих изложби и обезбедити услове за боље излагање и презентовање културних добара.

Током децембра 2025. године започето је реновирање тоалета у згради Музеја, будући да простор дуги низ година није био реновиран нити адекватно одржаван. Због дотрајалости керамичких плочица, санитарација и осталих инсталација, реновирање је било неопходно ради обезбеђивања функционалности и безбедности простора.

За потребе рада у Музеју набављени су монитор и штампач ради унапређења свакодневних радних процеса.

Директорка,

Жаклина Перић